

ปัญหาของเรือประมง...ในพื้นที่อ้างสิทธิ์กับซ้อนทางทะเลระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน

การตรวจพบกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบที่คอยคุ้มกันในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนนั้น อาจกลายเป็นชนวนเหตุที่ทำให้พื้นที่ทะเลจีนใต้กลับมามีความตึงเครียดอีกครั้ง และอาจลุกลามจนนำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคต

📌 สถานการณ์

เมื่อวันที่ ๔ มี.ค. ๒๕๖๖ กองกำลังรักษาชายฝั่งของฟิลิปปินส์ได้ตรวจพบกองเรือประมงสัญชาติจีน จำนวน ๔๒ ลำ และเรือรบของกองทัพเรือจีน จำนวน ๑ ลำ ที่คอยสังเกตการณ์และปฏิบัติการคุ้มกันกองเรือประมงฯ จอดลอยลำอยู่บริเวณเกาะทิตู (Thitu Island) หรือเกาะปักก้อซา (PAG-ASA Island) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้ โดยกองกำลังรักษาชายฝั่งฟิลิปปินส์มองว่า การกระทำในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักการเดินเรือที่สุจริต (Innocent Passage) และละเมิดอธิปไตยของฟิลิปปินส์อย่างเปิดเผย

ก่อนหน้านี้ เมื่อเดือน ก.พ. ๒๕๖๖ ประธานาธิบดี เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส จูเนียร์ ของฟิลิปปินส์ได้เชิญ นายหวง ซีเหลียน เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำกรุงมะนิลา เข้าพบเพื่อร่วมหารือถึงความวิตกกังวลเกี่ยวกับความถี่ในการตรวจพบเรือรบและเรือประมงสัญชาติจีนบริเวณใกล้กับหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซลในพื้นที่ทะเลจีนใต้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวกำลังมีปัญหาความขัดแย้งในเรื่องกรรมสิทธิ์อยู่ โดยเหตุการณ์ในลักษณะนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วเมื่อปี ๒๕๖๔ และกลายเป็นชนวนเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในเวลาต่อมา

📌 บทวิเคราะห์

ฟิลิปปินส์

มองว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์ ซึ่งการกระทำของกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบของกองทัพเรือจีนนั้นไม่เป็นไปตามหลักการเดินเรือสากล เป็นการข่มขู่ และยังเป็นการรุกราน

เขตอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์อย่างเปิดเผยอีกด้วย
จีน

มองว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกองเรือประมงสัญชาติจีนนั้น เป็นไปตามหลักสากลและอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของจีน มิได้รุกรานน้ำหรือเขตอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์แต่อย่างใด ส่วนเรือของกองทัพเรือจีนที่กองกำลังรักษาชายฝั่งของฟิลิปปินส์พบเห็นนั้น เป็นการลาดตระเวนตามปกติตามวงรอบของกองทัพเรือจีน ซึ่งกระทำอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว มิได้เป็นการคุ้มกันกองเรือประมงฯ อย่างที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้าง

ประเทศอื่น ๆ

ประเทศที่มีความคิดเห็นแอนเอียงไปทางฝั่งสหรัฐฯ อาจมองว่าการกระทำของกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบของกองทัพเรือจีนนั้น เป็นการกระทำที่ผิดหลักสากล เป็นการรุกรานเขตอำนาจอธิปไตย มีความก้าวร้าว และเป็นการกระทำที่ยั่วยุต่อฟิลิปปินส์ ในขณะที่ประเทศที่มีความคิดเห็นแอนเอียงไปทางฝั่งจีน อาจมองว่าการกระทำของกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบของกองทัพเรือจีน เป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยของจีน และเป็นไปตามหลักสากล

📌 ผลกระทบในมิติต่าง ๆ

จากมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างฟิลิปปินส์และจีน ในประเด็นเรื่องกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบของกองทัพเรือจีนที่ลอยลำอยู่ในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้ สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงผลกระทบในมิติต่าง ๆ ได้ดังนี้

ปัญหาของเรือประมง...ในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน

มิติด้านความมั่นคง

การกระทำของกองเรือประมงสัญชาติจีนและเรือรบของกองทัพเรือจีนในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้ นั้น ส่งผลทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน ยิ่งทวีความตึงเครียดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการที่ฟิลิปปินส์มีการเสริมกำลังทหารและเพิ่มการลาดตระเวนในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น โดยฟิลิปปินส์มองว่ามีไม่เพียงแค่งเรือประมงสัญชาติจีนเท่านั้นที่รุกล้ำเขตอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์ แต่ยังมีเรือรบของกองทัพเรือจีนที่รุกล้ำเขตอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์ด้วย ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นฟิลิปปินส์ถือว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคงต่อฟิลิปปินส์

มิติด้านการเมืองระหว่างประเทศ

ถึงแม้ว่าศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Permanent Court of Arbitration) ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ จะเคยมีคำวินิจฉัย (เมื่อปี ๒๕๕๙) ในกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับหมู่เกาะสแปรตลีย์ในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ที่มีลักษณะที่แอนเอียงไปฝั่งฟิลิปปินส์ก็ตาม แต่ทางจีนเองก็ยังยืนยันกรานว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอำนาจอธิปไตยของตน และยังคงมีการดำเนินกิจกรรมทางทะเลตามปกติเรื่อยมา ซึ่งจากมุมมองที่แตกต่างกันนี้เอง อาจส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีระหว่างประเทศทั้งสอง เป็นไปในทางลบมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการออกแถลงการณ์ประณามของฟิลิปปินส์ การยื่นหนังสือประท้วงจีน การเรียกเอกอัครราชทูตจีนเข้าพบเพื่อให้ข้อชี้แจงถึงประเด็นดังกล่าว เป็นต้น

มิติด้านกิจกรรมทางทะเล

หากสถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างฟิลิปปินส์และจีนในประเด็นเกี่ยวกับกรณีการรุกล้ำน่านน้ำของกองเรือประมงและเรือรบสัญชาติจีนยังไม่คลี่คลายลง อาจส่งผลกระทบต่อการค้าทางทะเลในลักษณะต่าง ๆ เช่น การขนส่งสินค้าทางทะเล การประมง การท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นอันต้องชะงักหรือต้องหยุดชะงักลงได้ อันเนื่องมาจากเหตุผลทางด้านความปลอดภัย

มิติด้านทรัพยากร

การกระทำของกองเรือประมงสัญชาติจีน นอกจากจะเป็นการรุกล้ำเขตอำนาจอธิปไตยแล้ว ฟิลิปปินส์ยังมองว่า กองเรือประมงสัญชาติจีนได้เข้ามาแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลของฟิลิปปินส์ อาทิ สัตว์น้ำที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นอาหารเพื่อบริโภคภายในประเทศ และยังสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกเพื่อเป็นรายได้ของประเทศด้วย สัตว์สงวนหรือสัตว์คุ้มครองบางชนิดของฟิลิปปินส์อาจสูญพันธุ์ไป

ข้อเสนอแนะ

๑) หน่วยงานความมั่นคงและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ประชาคมข่าว กรมข่าวทหารเรือ ผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำฟิลิปปินส์ ฯลฯ ควรมีการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยการบูรณาการงานทางด้านข่าวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้าน และสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ในมิติต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนสามารถนำไปสู่การกำหนดท่าทีและนโยบายของไทยที่เหมาะสมต่อประเด็นความตึงเครียดเกี่ยวกับทะเลจีนใต้ต่อไป

๒) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์หรือสร้างการรับรู้ให้แก่ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางทะเล เช่น การเดินเรือเชิงพาณิชย์ในลักษณะต่าง ๆ ให้มีความระมัดระวังหรือหลีกเลี่ยงเส้นทางการเดินเรือไปยังพื้นที่ดังกล่าวในกรณีที่เกิดการกระทบกระทั่งกันอย่างรุนแรง เพื่อป้องกันความเสียหายหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

๓) ภาครัฐควรมีการถอดบทเรียน และมีแผนรองรับต่อสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ทะเลจีนใต้ที่อาจขยายตัวจนส่งผลกระทบต่อไทย ทั้งในด้านความมั่นคง การเมืองระหว่างประเทศ การคมนาคมทางทะเล และระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ

★อ้างอิง

- <https://www.nia.go.th/news/page/3769/>
- <https://www.nia.go.th/news/page/3775/>
- <https://www.dailynews.co.th/news/2063431/>
- <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230305110434377>
- <https://www.dailynews.co.th/news/2063431/>